

Welkom bij de CSW67 Kick-Off

Panelgesprek:

- **Lisanne Post & Iris Bijman** (OCW)
- **Nils Mollema & Isabel Louhenapessy** (BZ)
- **Sanne Van de Voort**
(ngo-vertegenwoordiger '22)
- **Marielle Feenstra**
(ngo-vertegenwoordiger '23)

Presentaties over het CSW thema:

- **Paula Thijs** (Atria)
- **Jaswina Elahi** (Rathenau Instituut)

Pauze

De concept aanbevelingen

- **Franca Hehenkamp** – presentatie
- Groepsgesprekken

Volgende stappen

Borrel!

Januari 2023

- Aanbevelingen ('2-pager')
- NGO briefing door OCW (eind jan.) -> aanbevelingen & pitches
- CSW Secretary General report (rond 23 januari?)

Februari 2023

- Input in conceptteksten "Agreed Conclusions" (*zero draft* begin feb)

Maart 2023

- 6 – 17 maart: CSW67 in New York
- met het NGO CSW67 Forum zowel virtueel als in New York

Innovatie en technologische ontwikkeling en onderwijs in het digitale tijdperk voor het bereiken van gendergelijkheid en empowerment van alle vrouwen en meisjes

Introductie CSW67 Prioriteitsthema

Paula Thijs (p.thijs@atria.nl)

CSW67 Kick-off bijeenkomst, 12 december 2022

Nic. Schuitvlot
AMSTERDAM

Foto Westerdijk: in gezelschap van dezelfde vier mannen als op foto in inv.nr 92, circa 10 jaar later, aan hetzelfde tafeltje in café Eik en Linde te Amsterdam (de Eik en Lindeclub?). [1910-1914] Fotograaf: Nic. Schuitvlot. IAV-Atria

PHYTOPATHOLOGISCH LABORATORIUM
WILLIE COMMELIN SCHOLTEN.

Bestuur
No 8

AMSTERDAM 28 Maart 1906.

Excellentie,

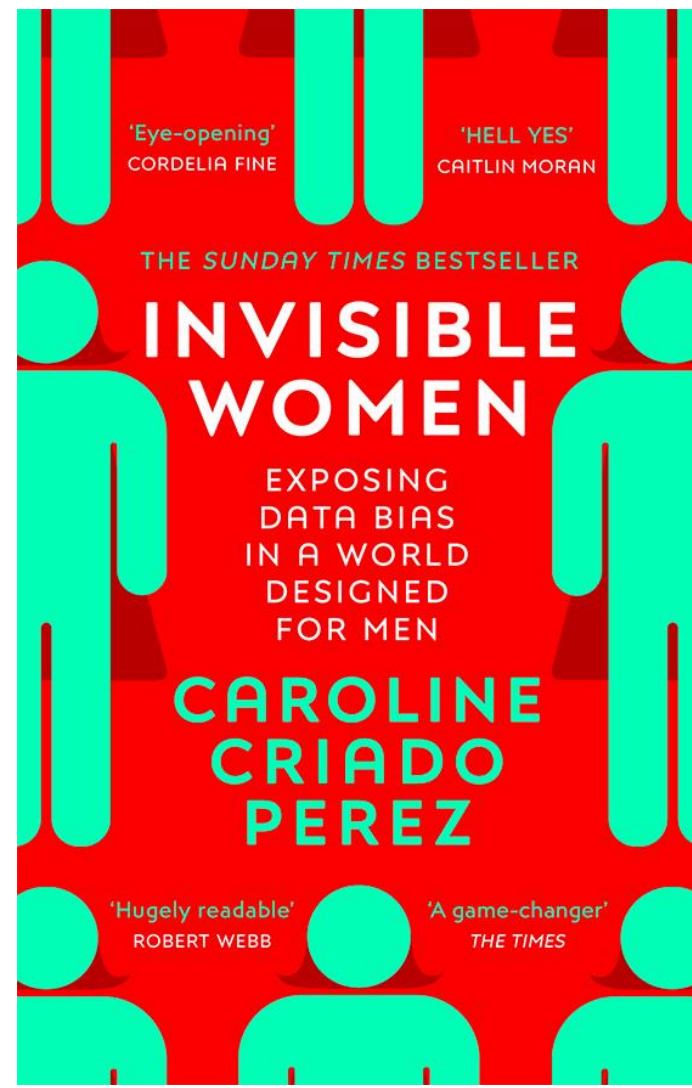
Het Bestuur van het bovengenoemd Laboratorium heeft de eer Uwe Excellentie mede te delen dat in plaats van Professor Dr. J. Ritzema Bos met ingang van 15 Maart j.l. tot Directrice dezer instelling is benoemd Mevrouw Dr. J. Westerdijk, die hare betrekking heeft aanvaard en onder wier leiding het Laboratorium heropend is.

Het Bestuur voornoemd

Voorzitter

Secretaris

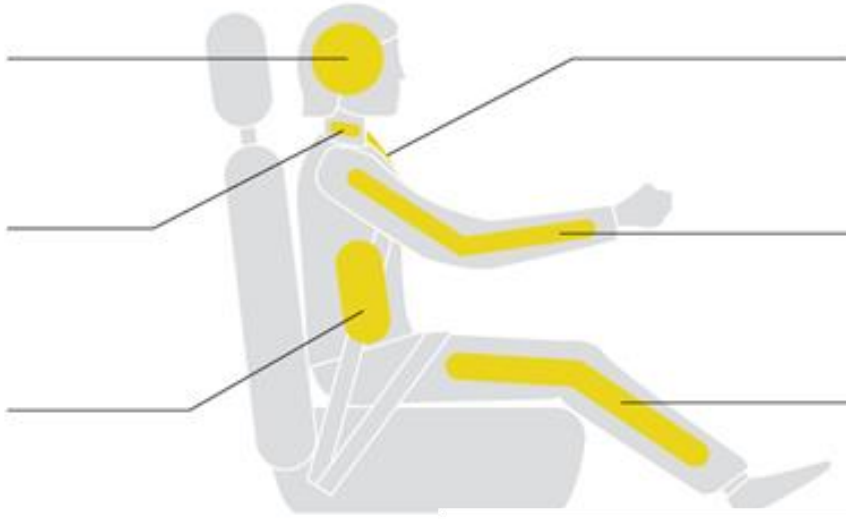
Zijner Excellentie den Heer
Minister van Landbouw, Nijverheid
en Handel
's GRAVENHAGE.

± 16.0% Head
22.1%
higher risk than males

± 34.0% Neck
44.7%
higher risk than males

± 28.4% Abdomen
38.5%
higher risk than males

Chest ± 13.6%
26.4%
higher risk than males

Arm ± 20.6%
58.2%
higher risk than males

Leg ± 16.3%
79.7%
higher risk than males

Oprah Winfrey

facial analysis
a complete analysis of facial attributes, including confidence scores.

Results

looks like a face 99.9 %

appears to be male 76.5 %

age range 26 - 43 years old

Request

Response

Use your own image
Image must be square and front-facing
Image must be 1024x1024. Max image size: 5MB.

Upload or drag and drop

Kansen van innovatie, technologische veranderingen en onderwijs in digitale tijdperk

Gender digital divide

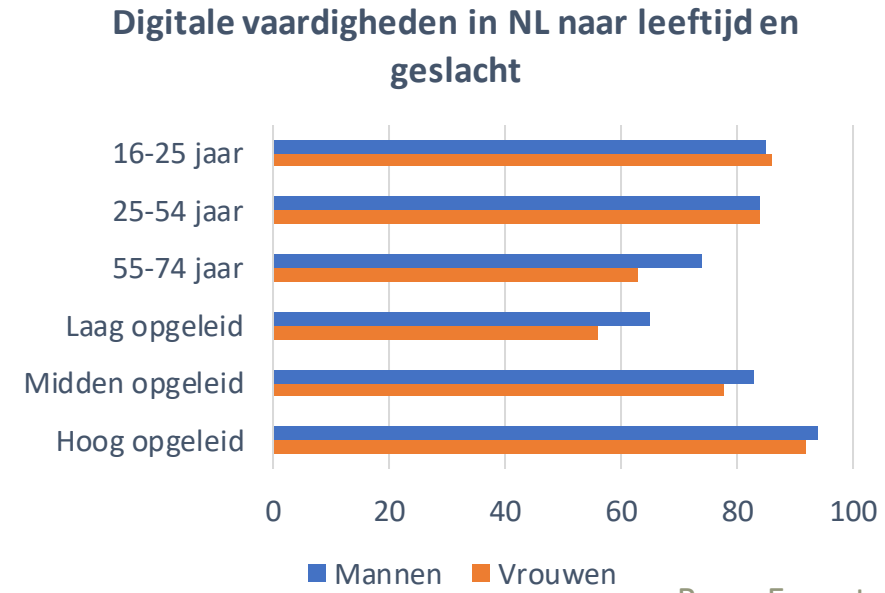
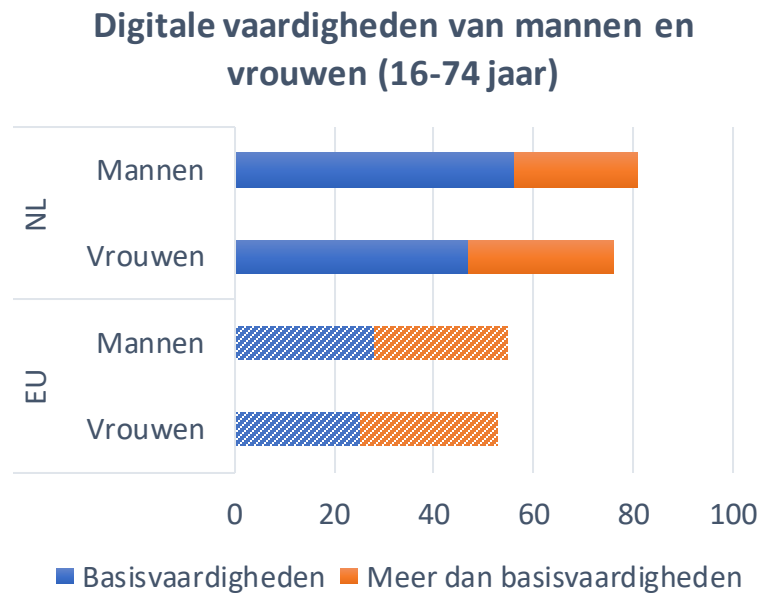
- Data over en van vrouwen en meisjes, ihb intersectioneel
- Toegang tot en gebruik van digitale ruimtes, ICT en innovaties, kennis, financiering en eigendom
- Digitale en technische vaardigheden, geletterdheid, betaalbaarheid, gebruik, weerbaarheid
- Vertegenwoordiging van vrouwen en meisjes in STEM en ICT (incl. AI)
- Risico's van digitale technologie en innovatie: vrijheid, privacy, mis- en desinformatie, censuur, discriminatie, uitsluiting, (seksueel) geweld

Grote verschillen tussen groepen en regio's binnen landen, tussen landen en regio's, en wereldwijd

Toegang, gebruik, digitale vaardigheden

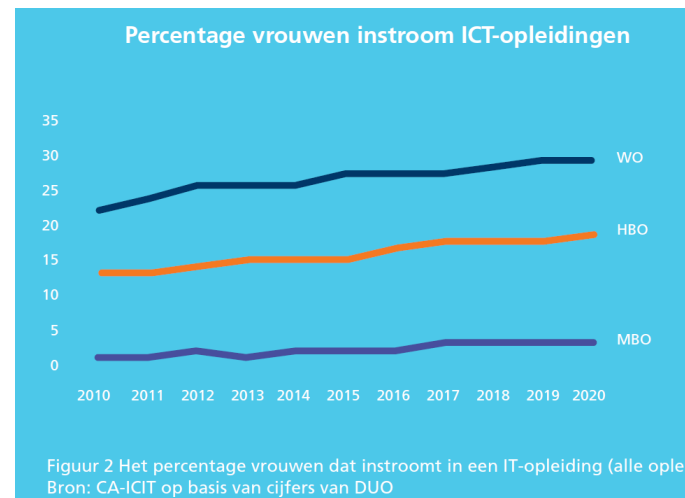
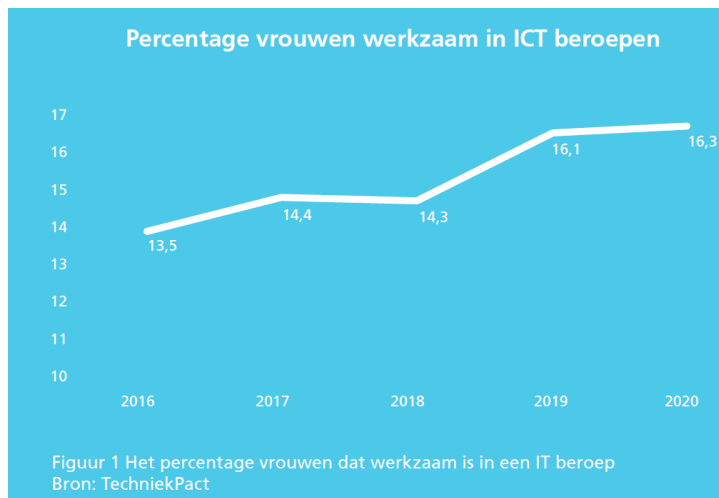
- Toegang, gebruik en digitale vaardigheden blijven achter
- Gender gap in internetgebruik wereldwijd toegenomen van 11% in 2013 naar 17% in 2019. In armste landen: 43% (Unicef)

Bron: Eurostat, 2022

Representatie van vrouwen en meisjes in STEM en ICT (incl. AI)

- Ondervertegenwoordiging van meisjes en vrouwen in STEM en ICT in onderwijs, arbeidsmarkt, besluitvorming, financiering

Bron: VHTO & NVR (2022).
Whitepaper digitale inclusie

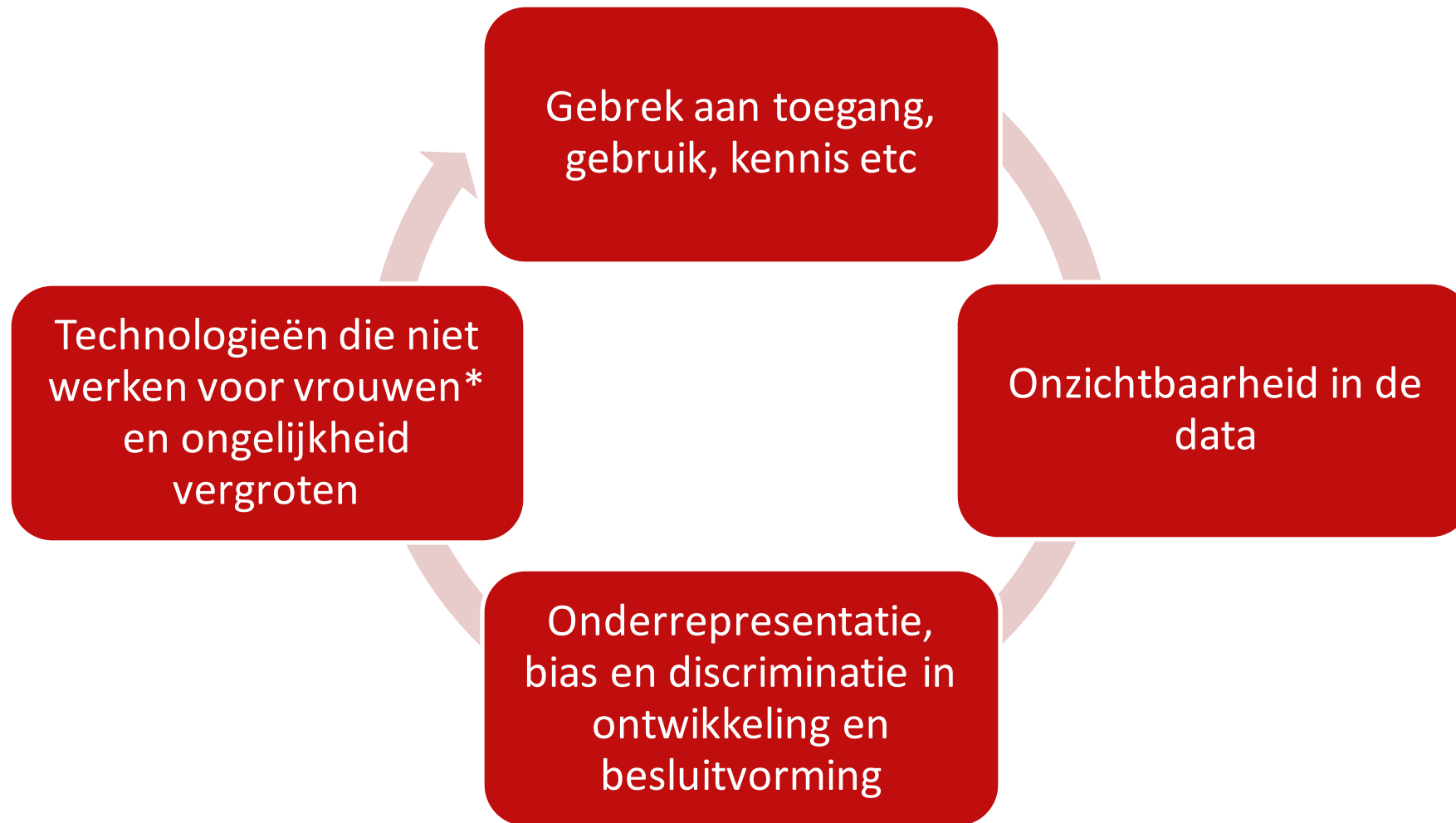
- Gebrek aan diversiteit en gendersensitiviteit in ontwerp en ontwikkeling
- Slechts 7% investeringen gaat naar startups geleid door vrouwen, 90% van Europese venture capital naar teams zonder vrouwen

Online gendergerelateerd en seksueel geweld

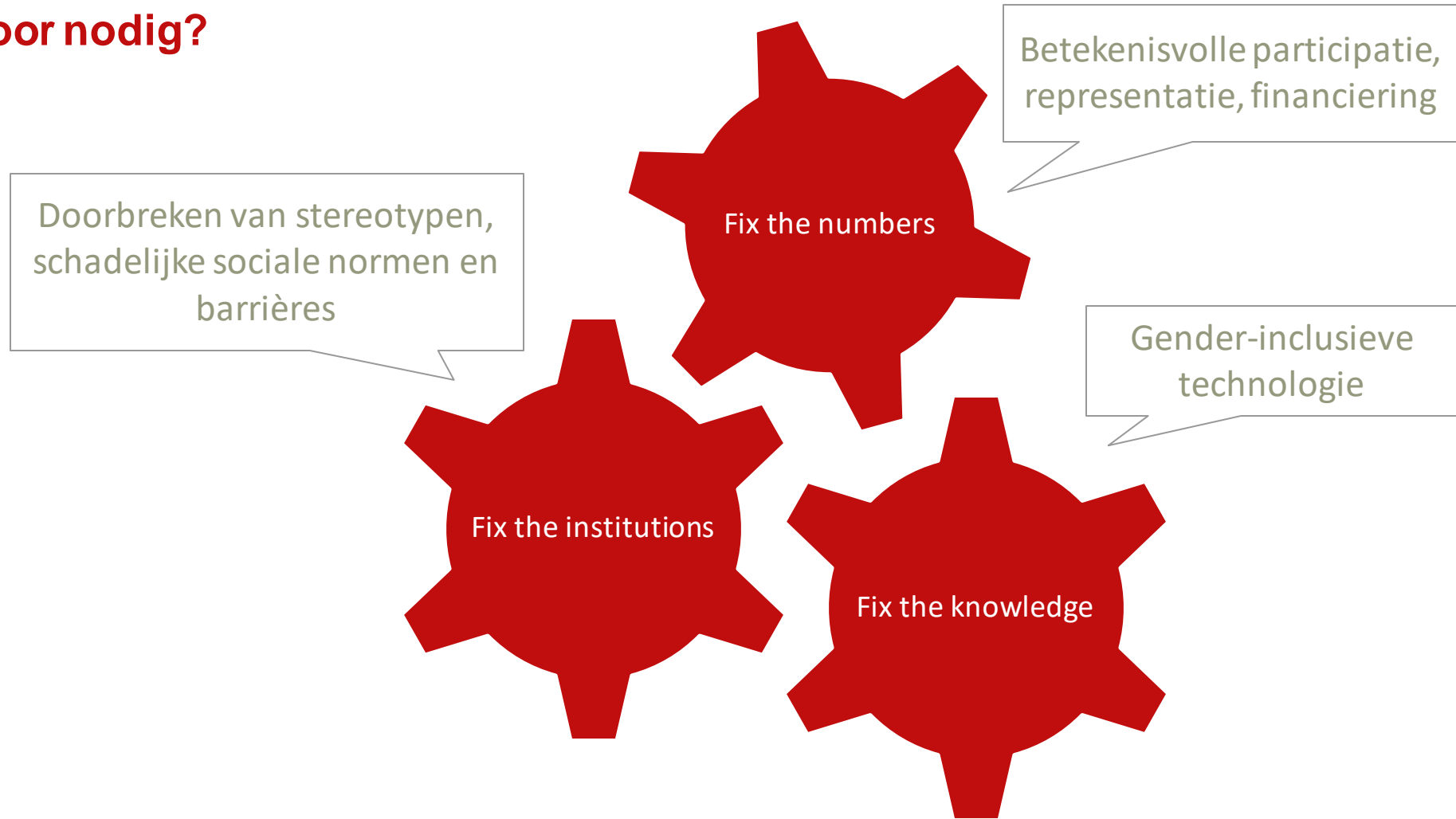
- Vrouwen en meisjes vaker slachtoffer van online (seksuele) intimidatie en gendergerelateerd geweld, mannen vaker dader
- Grote gevolgen voor fysieke en psychische gezondheid en veiligheid, participatie, representatie, vrijheid van meningsuiting en expressie
- In het bijzonder voor activisten, journalisten, politici, LHBTI enz
- Continuum van geweld (online-offline)

Vicieuze cirkel

Wat is hiervoor nodig?

Bron: Schiebinger (2022). Harnessing Technology and Innovation to Achieve Gender Equality and Empower all Women and Girls (Background paper 2)

Ter discussie

- Data, digitale infrastructuur en technologie als basisbehoefte en publiek goed? → garanderen, reguleren, democratiseren
- Dichten van de digitale genderkloof op alle gebieden → onderwijs, quota, positieve discriminatie, verplichte GEPs en GIAs
- AI en digitale dienstverlening transparant en open source
- Feministisch internet en technologie
- *Right to be offline* en *right to be forgotten*
- Digitale en groene transitie moeten hand in hand gaan
- Technologie en digitalisering kan pas bijdragen aan gendergelijkheid als onderliggende genderstereotypen, machtsstructuren en intersectionele ongelijkheden worden doorbroken → systeemverandering

Take away

- Kansen en risico's
- Wie niet kan aansluiten, blijft achter
- Technologie is niet neutraal. Garbage in = garbage out
- Doorbreken van genderstereotypen en gender bias essentieel

- Naar nieuwe definities van vooruitgang en innovatie?
- *“Innovation at UN Women is about identifying new and more effective solutions that explicitly meet the needs of women and girls and have the ability to accelerate impact”*

Gendertransformatieve en klimaatrechtvaardige innovaties

Speciaal voor vrouwen: FemTech

Verbetert Femtech de positie van vrouwen op het gebied van gezondheid?

Jaswina Elahi, Isabelle Pirson, Rosanne Edelenbosch en Petra Verhoef

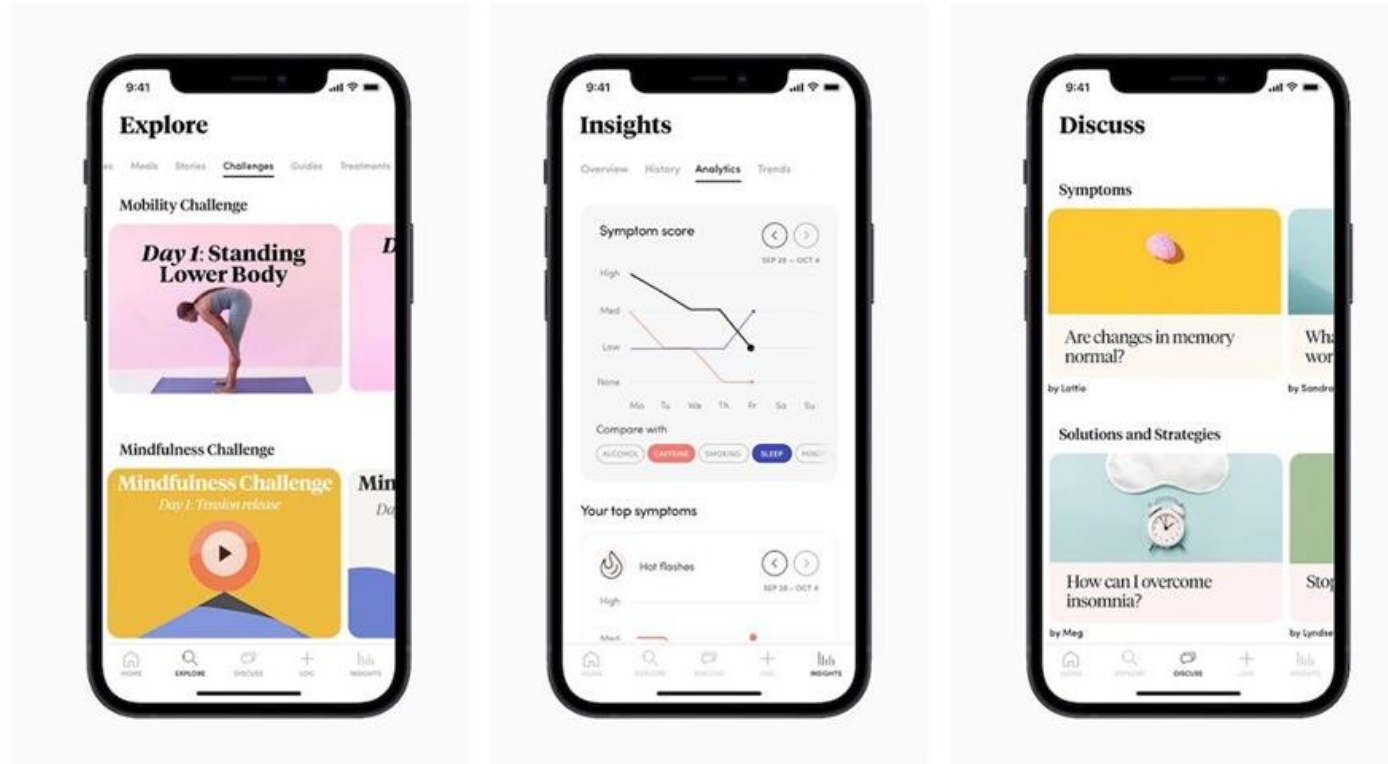
FemTech. Waar hebben we het dan over?

Definitie:

Apps, apparaten en diensten die zich richten op de gezondheid en welzijn van vrouwen

Maar waar hebben we het dan over?

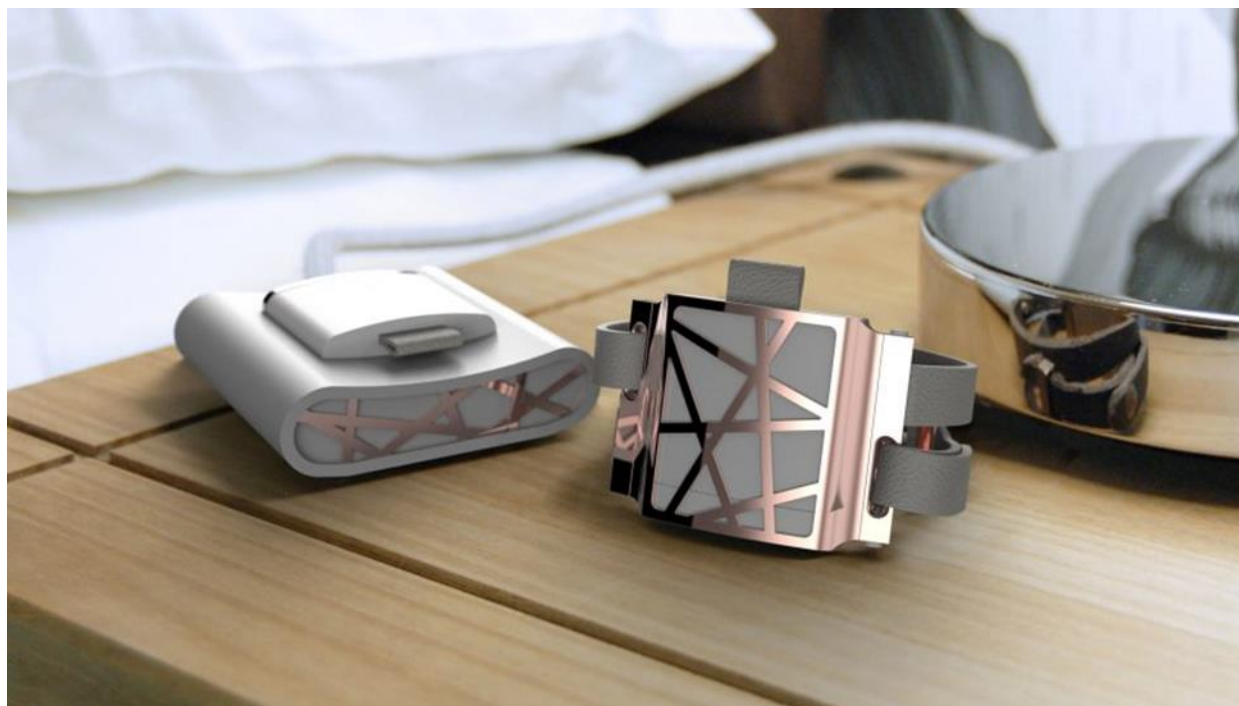
Menopauze app met persoonlijke AI assistent

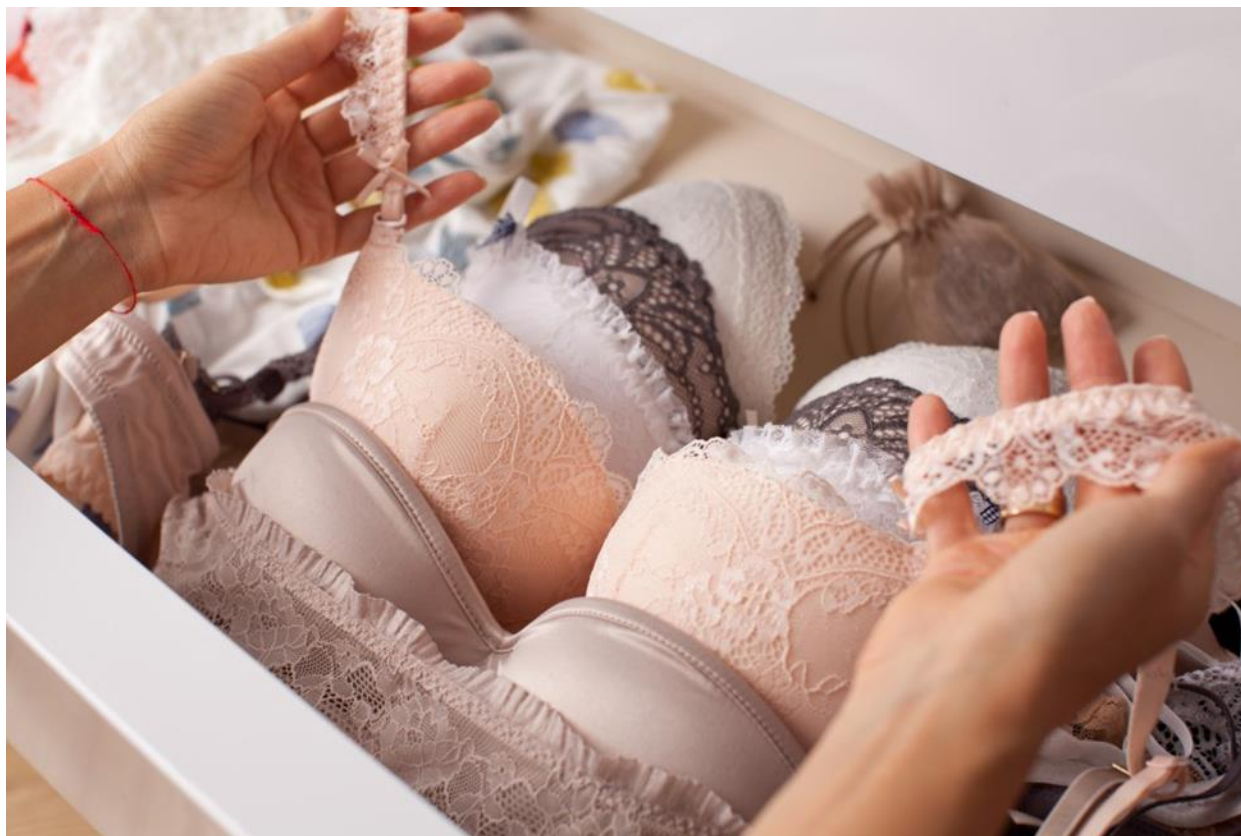
Point of Care apparaat voor meten gezondheid rondom zwangerschap

Grace Cooling - de armband om je door opvliegers te loodsen

Bloomer – Hartmonitor in BH, geavanceerde textieltechnologie

Egg Freezing

Menstruatie ondergoed

Femtech omvat

Reproductie

- Anticonceptie
- Pre- en postnatale zorg
- Zwangerschap en borstvoeding

Menstruatie

- PMS
- Endometriose
- Vleesbomen

Seks

- Dyspareunie
- Hygiëne
- Genot

Bekkenbodem

- Ontlastings-incontinentie
- Urine-incontinentie
- Prolaps

Vagina

- Wijdte/Atrofie
- Droogheid
- Microbioom

Oncologie

- Borst, eierstokken, baarmoederhals
- Diagnose en behandeling
- Leven in remissie

Bot

- Osteoporose
- Carpaal tunnel syndroom
- Scoliose

Brein

- Mentale gezondheid
- Alzheimer
- Migraine

Auto-immuun

- Hashimoto
- Reumatoïde artritis
- Lupus

Hart

- Hartaanval
- Beroerte
- Hartritmestoornis

Producten vallen meestal in een van de volgende categorieën

Medisch
apparaat

Gezondheids-
software

Therapeutische
medicatie

Consumenten-
product

Consumenten-
service

Consumenten-
app

Oorspronkelijke bron:
Barreto et al. 2021., P. 4.

De belofte

De ontwikkeling van de FemTech markt gaat gepaard met een belofte voor empowerment en emancipatie van vrouwen op het gebied van hun gezondheid:

- Het lichaam begrijpen
- Autonomie en controle
- Bijdrage aan onderzoek
- Specifieke medische behoeften
- Minder taboe

FemTech zou de gender health gap kunnen verkleinen

Maar ook kritiek

- Er is sprake van 'othering', uitsluiting van wat anders is
- Vrouw als bijkomstigheid
- Man blijft de norm

Onderzoeksvragen

Kan FemTech bijdragen aan empowerment en emancipatie van vrouwen wat betreft hun gezondheid en zorg, oftewel het verkleinen van de bestaande gender health gap? Zo ja, aan welke voorwaarden moet (de) FemTech (markt) dan voldoen?

Deelvragen:

1. Hoe staat het met de empowerment en emancipatie van vrouwen als het gaat om hun gezondheid en zorg?
2. Wat is het krachtenveld in het gezondheidsdomein rond de ontwikkeling van de FemTech markt?
3. Wat is de mogelijke invloed van FemTech op empowerment en emancipatie van vrouwen in het gezondheidsdomein?

Onderzoeksmethoden

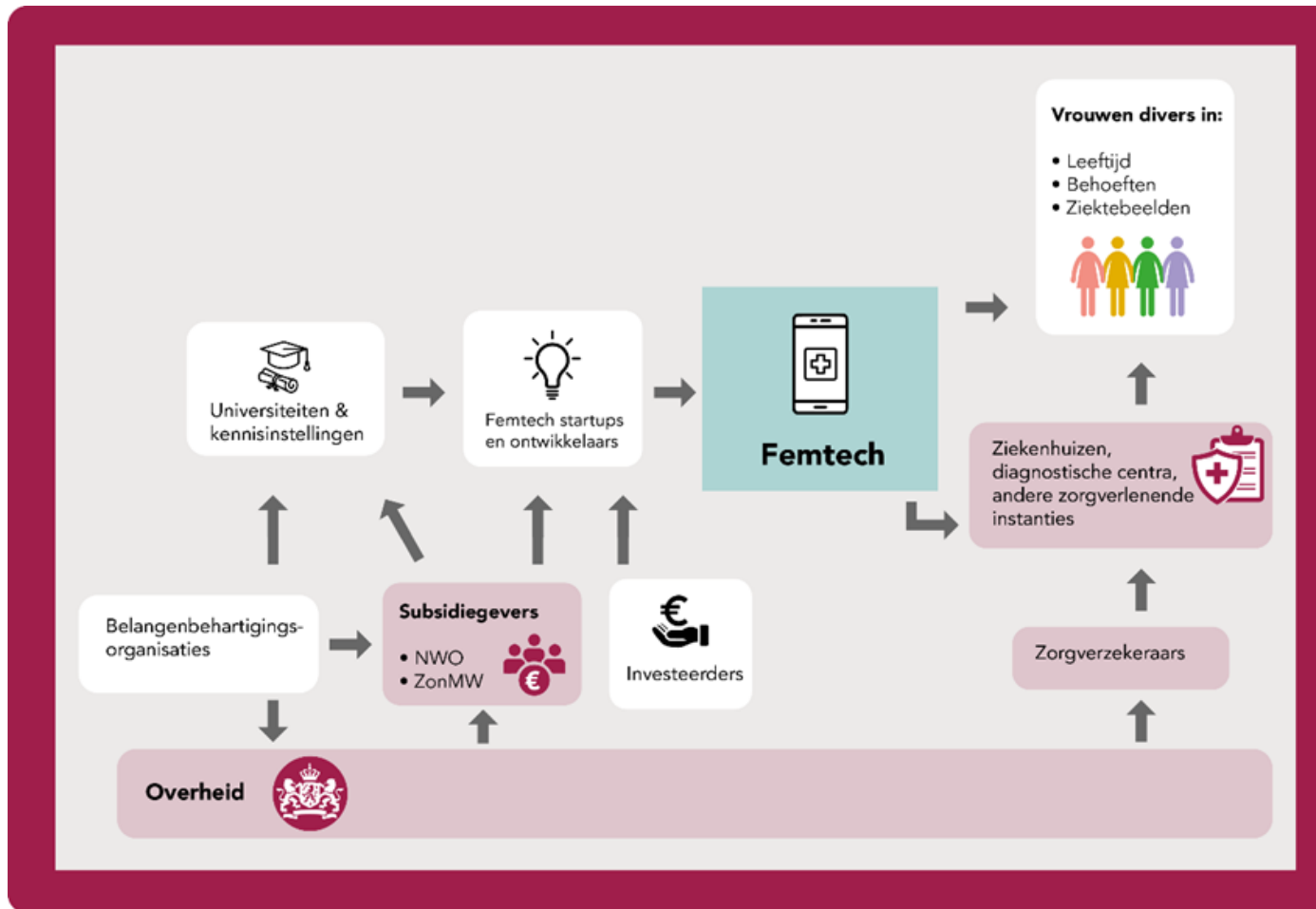
- Deskresearch en literatuuronderzoek
- Interviews met experts (N=24):
  - ontwikkelaars van en investeerders in FemTech (n=8)
  - deskundigen op het gebied van vrouwenemancipatie (n= 4)
  - deskundigen gendersensitieve gezondheidszorg (n= 8)
  - deskundigen rol van technologie voor de samenleving (n=4)
- Extra verricht door groepje studenten van de UU: Digitale survey steekproef onder vrouwen N=171, 1 Focusgroep

Gendergaps (overbruggen)

- genderhealthgap, genderdata gap, meer mannen dan vrouwen besluitvormende posities
- Gevolgen op vlak van gezondheid: slechtere gezondheid vrouwen, 'vrouwelijke socialisatie', (collectieve) bewegingen

De (opkomst) van de FemTechmarkt

- FemTech markt als reactie op de bestaande gendergaps
- FemTech markt als uitdrukking van het bestaande emancipatieproces
- Kansen
- Risico's

De FemTech toepassingen

- FemTech heeft verschillende uitwerkingen op verschillende niveau's (individuele empowerment gaat vaak ten koste van collectieve empowerment).
- Kansen en risico's (op verschillende niveau's)
- FemTech vestigt de aandacht op het bestaan van gezondheidsverschillen tussen mannen en vrouwen (die over meer gaan dan alleen reproductieve verschillen)
- Tegelijkertijd bevraagt of verandert FemTech de status quo niet.

Conclusie

- Emancipatie op het vlak van gezondheid kan niet enkel gebeuren door middel van technologieontwikkeling
- Er zijn belangrijke rollen voor andere actoren, niet alleen commerciële spelers op de markt van zorg en gezondheid
- FemTech biedt mogelijkheden om symptomen van een dieper gewortelde ongelijkheid tussen mannen en vrouwen in gezondheid en zorg te bestrijden, maar de oorzaken van die ongelijkheden moeten ook worden aangepakt.

Handelingsopties Overheid en Beleidsmakers

- Formuleer beleidsmaatregelen om de gender health gap te verkleinen
- Stimuleer onderzoek naar het vrouwenlichaam
- Voorkom dat vrouwen voor de inhaalslag in gezondheid moeten betalen (geld en data)
- Stimuleer een brede maatschappelijke discussie over onderliggende oorzaken van de gender gap in gezondheid en zorg

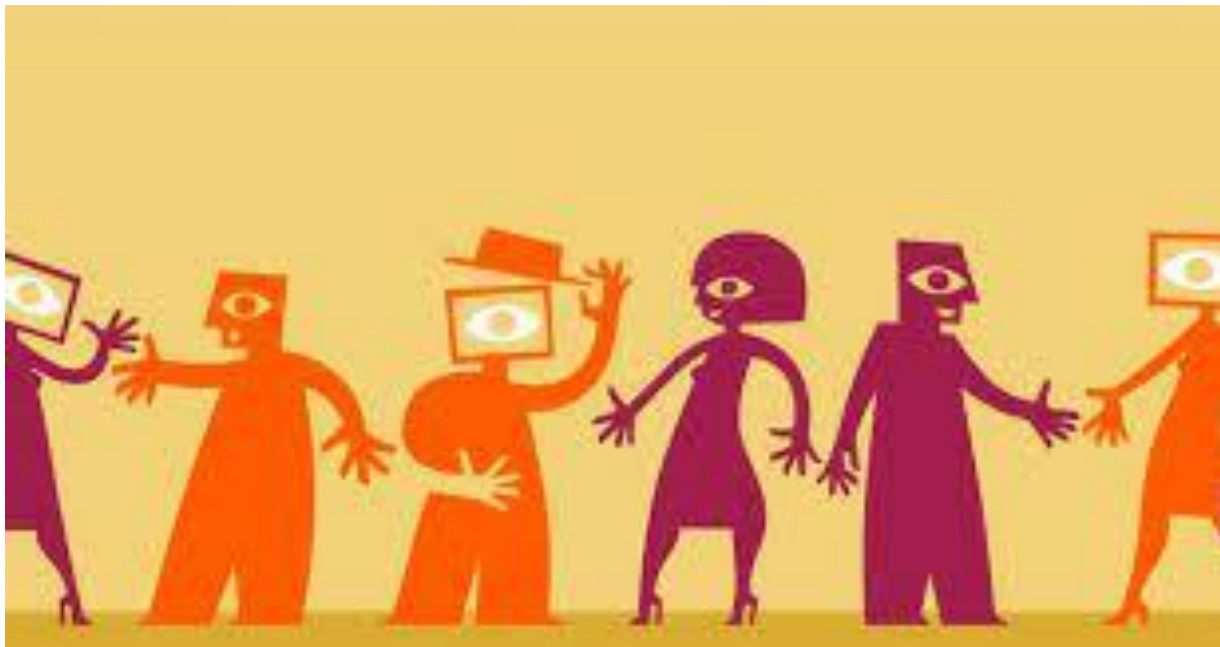
Handelingsopties Technologieontwikkelaars

- Hanteer een intersectioneel perspectief
- Breng de databelofte van FemTech naar de realiteit
- Verbind FemTech voor de gezondheid van vrouwen aan het zorgdomein
- Draag verantwoordelijkheid voor maatschappelijke gevolgen

Handelingsopties maatschappelijke-, belangen-, en zorgorganisaties

- Werk samen in de keten van vrouwspecifieke gezondheidszorg
- Vergroot 'technologisch burgerschap' en digitale geletterdheid

Jaswina Elahi : j.elahi@rathenau.nl

Isabelle Pirson : i.pirson@rathenau.nl

Rosanne Edelenbosch : r.edelenbosch@rathenau.nl

Petra Verhoef: p.verhoef@rathenau.nl

Concept Two Pager: aanbevelingen maatschappelijk middenveld

- CSW studieuurtjes
- Expertpapers
- Concept EU position paper
- Kennissessie 22 november

1. Investeer in gendertransformatieve en klimaatrechtvaardige technologie, innovatie en onderwijs

- Technologische ontwikkelingen die bijdragen aan SDG's door:
- Uitgesplitste en intersectionele gender data
- Tegengaan (gender)bias in AI en algoritmes
- Internationale normen en richtlijnen digitale privacy, veiligheid, waardigheid en autonomie
- Tegengaan negatieve impact digitale infrastructuren op klimaat
- Co-creatieve en participatieve methoden

2. Versterk en verbeter de veilige toegang tot, en beschikbaarheid van digitale technologie en onderwijs voor meisjes en vrouwen in al hun diversiteit

- Dicht digitale genderkloof d.m.v. toegang tot kennis, hulpbronnen, financiering en zeggenschap
- Online uitingen en inhoud Seksuele Reproductieve Gezondheid en Rechten niet censureren
- Betekenisvolle participatie, zeggenschap en eigenaarschap (aanbeveling 4)

3. Elimineer (online) seksueel en gender gerelateerd geweld (SGBV) en discriminatie

- Tools, systemen en beleid om risicofactoren en oorzaken van (online) SGBV op te sporen om SGBV te voorkomen
- Wetgeving rondom online en door tech gefaciliteerde SGBV
- Respecteer en bescherm online vrijheid van meningsuiting, privacy en veiligheid
- Bescherm (vrouwelijke) activisten, politici, verdedigers van gendergelijkheid, LGBTQ+ rechten, Women Human Rights Defenders, journalisten

4. Versterk de positie van en zorg voor volledige en betekenisvolle participatie van vrouwen en meisjes in STEM, ICT- en R&D- sectoren

- Genderstereotypen en sociale normen
- Verbeter digitale vaardigheden van vrouwen en meisjes
- Gelijke vertegenwoordiging in STEM, IT, R&D sectoren
- Vrouwen in leiderschapsposities
- Financiering ontwikkelen gendertransformatieve technologieën

5. *Suggesties?*

Bijvoorbeeld:

- Privacy, beveiliging en veiligheid
- Intersectionaliteit
- Toegang tot financiering
- Rol van digitale gatekeepers: bedrijven en platforms

- **Nog andere onderwerpen?**

Betrokken blijven?

- Sta je nog niet op de CSW **contactlijst** van WO=MEN?
- Wil je **tekstinput** geven op de Agreed Conclusions (2 feb – 25 mrt)?
- Wil je bij de Whatsapp groep voor CSW geïnteresseerden?
- Andere ideeën, vragen of CSW plannen om te delen?

Neem contact op met Nadia (WO=MEN)

n.vanderlinde@wo-men.nl

- Wil je nog feedback of input geven op de **aanbevelingen**?

Stuur een bericht aan Franca (Atria)

f.hehenkamp@atria.nl